

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fidei Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

II. Exponit quasdam causas tristitiæ, quas subjicit Concionatori Quadragesimæ ingressus.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)

FERIA QVARTA,
CINERUM,
CONCIO SECUNDA,
DE IEIVNIO.

*Cum ieiunatis nolite fieri sicut Hypocrita tristes:
Matth. 6.*

UM Sermonem alterum de Jeunio apud vos habiturus sim, id facere melius non possum quam utendo verbis quibus utitur Sanctus Basilius Magnus, inchoans secundam de Jeunio Homiliam, quæ sumpsit ex capite 40. Isaia, iuxta versionem Septuaginta. *Exhortamini Sacerdotes populum, loquimini ad aures Ierusalem.* In quibus verbis rectè Sanctus Doctor advertit, eam esse vim orationis, ut studiosis possit impetum intendere, & ignavis ac segnibus excitare promptitudinem: hanc ob causam (inquit) Duces, cum milites in acie statuunt, exhortatoriis orationibus ante conflictum uti solent, tantamque vim habet ea exhortatio, ut compluribus, etiam mortis contemptum frequenter afferat. Similiter qui athletis exercendis, puerisque ad eiusmodi

certamina instituendis præfecti sunt; si quando in stadiis certaturos producant, hortandi gratia, multa differunt de tolerandis necessariò laboribus, deque coronis, adeoque multis persuadent, ut dum victoriæ gloriam ambiunt, corpora sua contemnant. Proinde mihi quoque, qui Christi milites ad prælium cum invisibilibus hostibus gerendum in aciem digero, athletasque pietatis, ad iustitiæ coronas, per temperantiam instruo, opus est oratione exhortatoria. Quid verò dicam? Militibus atque athletic copiosior cibus necessarius est, ut firmiores atque obefiores habeant lacertos: contra verò quibus non est colluctatio adversus cernem & sanguinem, sed adversus spirituales nequitas, hos oportet per sobrietatem, atque ieiunium ad certamen exerceri. Nam ut ait Sanctus Basilius, quemadmodum oleum oblinat athletam, ita ieiunium robur addit

ei, qui se ad pietatem exercet. Itaque quantum subtraxeris carni, tanto reddes animam habitudine spiritali nitidiorē. Quid quod ut idem asserit, nihil audent Dæmones contra ieiunium: unde Tentator non accessit ad Christum, nisi cum esuriit, & solvaturus ieiunium videretur. Et Angeli custodes diligentius adsunt iis qui ieiunio purgatam habent animam: immo (inquit) in singulis Ecclesiis Angeli describunt, ac recensent ieiunantium capita. Quid quod in tanto ieiunantium numero turpe est non ieiunare. Neque enim, ut ait S. Basil ulla terra est ubi non sit auditum ieiunii editum. Sed quoniam quæ in eam rem à nobis heri dicta sunt, integra adhuc, ut spero, in animis vestris perseverant, plura dicere supersedeo, ut communi omnium voto cœleste auxilium per Virginem deposcamus. AVE MARIA.

VIDEOR mihi vos intueri planè aliter affectos ac heri, ad audiendum Dei verbum, ad eò initium ieiunii mitigavit animos vestros, præparavitque ad excipiendam Evangelii limentem, ita ut alteram hanc Concionem exordiri possim iisdem verbis, quibus Sanctus Ch. ylostomus usus est inchoans secundam Homiliam in Genesim, quam ingressu in Quadragesimam, explicandam suscepit; Vestros ego hodie amabiles intuens vultus, ingenti voluptate impleor, quia video vestram spiritualem hanc Congregationem, tam compositis ornatuq; moribus hinc adesse, & immodico audiendi eloquia divina desiderio flagrare, contemptisque carnalibus epulis, ad spirituale convivium contendere, & re ipsa probare dictum Domini, quod dicit: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei, vidistis*

dilecti ex ipsis præludiis, ieiunii virtutem propriam & potentiam, idcirco & ipse maiori hodie alacritate quàm antea sermonem aggredior.

Verumtamen convenienter iis, quæ vobis hesternâ die dicebam, incertus dubito, an hoc Quadragesimæ adventu lætandum mihi sit, aut dolendum, debeamque totum mœrori me dedere. Heri vobis loquendo explicui præcipuas quæ inerant mihi gaudendi causas ineunte Quadragesimæ, quarum recens adhuc recordatio animis vestris inhæret, ita ut minimè necesse sit easdem refricare dicendo. Reliquum est; ut vobis edisseram causas doloris, & tristitiæ quas mihi subiicit idem Quadragesimæ ingressus.

I. Ratio est. Quia cum in Quadragesimæ multa spectari possint, præcipuè tamen ieiunium quadraginta dierum, quod Christiani observant ad Christi Domini imitationem qui 40. dies integros ieiunavit, atque id eò ut offerant Deo dierum omnium decimas: est enim uti observavit S. Greg. Quadragesimæ, decima pars anni. Atqui altero illud maxima ex parte à Christianis non observari. Ut autem id ostendatur ac probetur.

Nota I. Quid per tale ieiunium præcipiatur, nimirum quorundam ciborum abstinencia, tam secundum qualitatem quam secundum quantitatem: Item modus ieiunii, quoad unam comestionem, eamque secundum certam horam, idque spatio 40. dierum: ita tamen, & singulis diebus Dominicis solvatur ieiunium, ratione plurium comestionum, non verò in ciborum qualitate.

Dixi I. Præcipi quorundam ciborum abstinentiam, hoc est privationem supra com-

communem temperantiae rationem. Ad-
didi ciborum, ut excluderem potum, &
medicamenta, circa quae nulla peculiatis
praecipitur abstinentia, quia non ordinan-
tur ad nutritionem: licet enim vi-
num nutriat, quia tamen potius ordina-
tur ad sedandam sitim & ad digestionem,
propterea non prohibetur potus: manet
tamen obligatio ad servandam sobrieta-
tem, quae etiam hoc tempore turpius viola-
tur. Certè in Ecclesia Orientali etiam vini
usus interdicebatur: sed cum in Ecclesia
Occidentali permittatur, regula potus ex
temperantia peti potest: unde qui extra
prandium potat ieiunium servat, quia ad
ciborum digestionem potius ordinatur
potus, quam ad nutritionem: uscula verò
quae ad nutritionem fumuntur, omnino
prohibentur.

Dixi 2. Praecipui abstinentiam ciborum,
& secundum qualitatem, & secundum
quantitatem: Quia enim Ecclesia inren-
dit per ieiunium corpus castigare & con-
cupiscentiam coercere, non tamen nota-
biliter laedere, idè quosdam statuit leges
ieiunii. Igitur quoad qualitatem attinet. 1.
Prohibetur usus carniùm 2. Usus ovorum.
3. Usus lacticianorum: illud tamen terti-
um, secundum usum, & commodita-
tem locorum: nam vulgò hinc solus caseus;
prohibetur, lac autem, & butyrum per-
mittuntur, & aliquando permissus casus
alibi verò omnia lacticia prohibentur:
sed ubique locorum consuetudo saltem
annorum decem spatio confirmata, obser-
vanda est. Atque hæc abstinentia spectans
qualitatem ciborum, ita est de essentia iei-
unii, ut qui non potest eam servare, vel
circa eam dispensationem habet, intelligo
de carnibus, dispensationem etiam habere

intelligatur circa cætera quae ad ieiunium
pertinent. Sublata enim in unaquaque re,
essentia, aut parte essentiali, tolluntur cæ-
tera quae ad essentiam pertinent, & ita in
ieiunio contingit.

Quoad quantitatem attinet, nolo qui-
dem certam mensuram definire, nam per-
tinet ad temperantiam, sed significo unam
tantum comestionem esse permissam, ac
ieiunium requirere abstinentiam à pluri-
bus comestionibus, ita enim passim om-
nes intelligunt ieiunii Ecclesiastici essen-
tiam. Unde die Dominico nemo creditur
ieiunare ob duas comestiones: Itaque in
die ieiunii qui secundam adhibet comesti-
onem, in ea peccat mortaliter, quia tunc
primò violat ieiunium: Si verò alias post
secundam adhibeat, non peccat quidem
mortaliter, quia iam violatum est ieiuni-
um, probabiliter tamen peccat venialiter:
quia magis ac magis recedit à fine ieiunii,
nimirum à corporis maceratione.

Non tamen prohibetur refectionucula
vespertina, quam primò necessitas ob
somnia, atque ne potus noceret, deinde
verò consuetudo, etiam si necessitas abes-
set, licitam fecit: In ea porò soli cibi adhi-
bendi sunt qui passim in cœnulis apponi
solent, quales solent esse fructus, herbae,
bellaria, & cibi leviores. Non verò qui ra-
tionem habent ferculorum, atque adhi-
bentur ad magis alendam & sustentandam
naturam: In his tamen omnibus præcipuè
habenda est ratio consuetudinis, quae
certè invaluit, ut alia ad prandium, alia
ad cœnulam, de qua loquimur, adhibean-
tur.

Quoad eius quantitatem attinet, diffi-
cile est eam definire, Aliqui enim eam
de-

definiunt quatuor, alii quinque, alii sex un-
ciis ad summum : sed personarum diver-
sitas hanc regulam perversam efficit. Illud
in universum probabilius dici potest, unū-
quemque sumere posse quartam aut quin-
tam suæ refectionis ordinariæ partem. Ra-
tio est, quia talis pars in aliis rebus, pro
modica haberi solet, ut in omissione Mis-
sæ, vel horarum canonicarum plerique
consent. Licet tamen pro ratione temporis
aliquando maiorem sumere, quando favet
consuetudo, ut in Vigilia Nativitatis Do-
mini, & similibus.

Dixi 3. Illam unicam comestionem cer-
ta hora fieri debere. Ratio est, quia ieiu-
nium requirit certam inedia prorogatio-
nem, quæ nulla esset nisi certa hora nota-
retur principalis comestionis, idque patet
ex consuetudine recepta, atque interpre-
tatione Ecclesiæ. Certè apud Iudæos iei-
unium usque ad vesperam protrahaba-
tur, & initio mos ille in Ecclesia observa-
batur, uti discimus ex scriptis Sanctorum
Patrum. Postea tamen in horam nonam,
quæ est tertia hora post meridiem reiecta
est maior comestio, itque mos vigeat
tempore Sancti Thomæ Aquinatis, uti ipse
docet: Postea vero ad horam sextam dela-
psum est, hoc est ad meridiem, quæ nunc
est Ecclesiæ consuetudo, quæ à nobis ob-
servanda est, ita ut meridies sit hora co-
mestionis, non positivè, ita ut non possit
differri usque ad vesperam, aut ad horam
tertiam, sed negativè ita ut saltem meri-
dies notabiliter non præveniatur.

Potio hæc hora non sumi debet astro-
logicè aut præcisè aut præcisè, sed morali
modo, ac sufficit si finis prandii sit circa
meridiem: Non tamen notabiliter ante-
vertere oportet, nisi legitima de causa, vel

cum dispensatione Superioris. Hinc patet
non licere mane sumere refectionem, ac
deinde sub vesperam cœnare: nam vio-
laretur intentio ieiunii: si quis tamen non
cogitato id fecisset, aut si in aliquo esset
dispensatum: si posset vesperam expecta-
re, id facere teneretur, atque hoc modo
ieiunare: alioquin in meridie potest aliquis
refectionem sumere, & cœnam differ-
re in vesperam, si certam habeat causam,
ut si dormire aliter non posset, vel id pos-
cerent negotia. Quod si dubia esset causa,
id posset habita dispensatione: quod si id
faceret nulla causa, peccaret tantum ve-
nialiter, quia ieiunium quoad essentia-
lia observat. Non autem quoad certas cir-
cumstantias, ad essentiam non necessarias.

Dixi 4. Totos quadraginta dies, inci-
piendo nimirum à Feria quarta Cinerum,
usque ad Sabbathum ante diem Paschæ
inclusivè, qui omnes dies sunt 46. ex qui-
bus sunt quadraginta ieiunii pleni: sex autè
dies Dominici, sunt ieiunii non pleni, quia
scilicet in illis tantum servatur abstinencia
à cibis secundum qualitatem, quod Ter-
tullianus appellat portionale ieiunium. Id
verò probatur ex consuetudine Ecclesiæ
Romanæ, quæ legem fecit. Olim ante
tempora Gregorii Magni incipiebat Qua-
dragesima à Dominica prima Quadage-
simæ, ac desinebat in Cœnam Domini,
quæ est Feria quinta maioris hebdomadæ.
In Ecclesia Mediolanensi incipit tantum
à Dominica prima: è contrariò verò in Ec-
clesia Greca, à Dominica Sexagesimæ.
Ubique verò servanda est locorum con-
suetudo, quæ vim habet legis. Cur autem
non ieiunetur Dominicis diebus, præter
honorem diei Resurrectioni sacrum, præ-
claram causam affert Sanctus Chyso-
stomus

mus Homil. 11. in Genes. Nam uti in viis publicis (inquit) sunt stationes, & diverticula, in quibus fessi viatores & respirant, & quiescunt, ut alacrius postea iter suum conficiant, & si ut in mari litora sunt, & portus, ut in eos è jactatione navigantes se recipiant, & expectent donec ventorum imperus conquiescant, & inde iterum navigare incipiant: ita & nunc his, qui in hac Quadragesimâ, jeunij cursum susceperunt, quasi stationes, & diverticula, & litora, & portus, per duos hebdomadæ dies, Dominus quietem largitus est, ut corpori aliquantulum jeunij labores remittantur, & animum refocillent jeunantes, & exactis duobus illis diebus, in pulchro excepto itinere pergant.

[Nota 2. Quibus jeunium Quadragesimale impositum est, nempe omnibus Christianis ratione utentibus, cuiuscunque sint dignitatis, & perfectionis, nisi rationabili causa excusentur. Omnes dixi ex Canone 88. Apostolorum, omnes includente. Itaque Sanctus Basilus oratione secunda de jeunio, ait per totum terrarum orbem undique denuntari jeunij præceptum. Nec ulla est (ait) insula, nec ulla terra continens, non civitas, non gens ulla, non extremus mundi angulus, ubi non sit auditum jeunij Edictum: Quin & exercitus, & viatores, & nauta, & negotiatores, omnes pariter audiunt Edictum, & summo gaudio excipiunt. Ne quis igitur semet excludat à numero jeunantium, in quo omne hominum genus, omnis ætas, omnes dignitatum formæ censentur. Unde consequenter singulos adhortatur ad jeunium, quasi omnibus conveniens. Dives esse ne jeunium affeceris contumelia: afficies autem si graveris illud ad mensæ tuæ con-

fortium admittere: Et contra qui pauper est, ne subsannatione ac simulatione utatur erga jeunium, cum illud iam totum habeat, & domus & vitæ socium. Porro mulieribus quàm est naturale respirare, est conveniens jeunium: Pueri veluti plantæ lætiores, aqua jeunij irrigantur: Senibus levem reddit laborem iam olim contracta cum jeunio familiaritas: si quidem labores quibus diutino usu assueveris, minùs offendunt, si inciderint in exercitatum: iam viatoribus expeditus itineris comes est jeunium.

Dixi autem 1. Ratione utentes teneri ad jeunium. Nam neque amentes, neque pueri tenentur ad jeunium, aut totale aut parziale, quoniam præcepti sunt incapaces, itaque eiusmodi vesci possunt carnibus.

Dixi 2. Omnes teneri nisi rationabili excusa excusentur. Porro omnes causæ ad quatuor capita revocantur, ad impotentiam, necessitatem, pietatem, dispensationem. Impotentiam verò, vel ratione ætatis, vel ratione aliarum conditionum: Ratione ætatis, minores tertio septenario completo excusantur, & maiores nono septenario, vel circiter, quales sunt sexagenarii, & septuagenarii. Primi quidem quia sunt in statu augmenti, atque indigent frequenti cibo, secundi autem, propter senectutem, quæ tunc incipit, est autem senectus morbus quidam incurabilis, & opus habet modica, & crebra refectio: nisi certò & evidenter constaret, aliquem ita esse robustum, ut probabilis sit eum non legendum jeunia: Cum autem robur est dubium & ætas certa, non est expectandum ut robur deficiat, tunc enim irreparabilis est defectus vel saltem periculosus: Quia vero mulieres citius senescunt propterea à 55 anno excu-

fari posse videntur. Alias conditiones revoco: 1. Ad infirmos ac debiles, quod indigeant, crebriori, & modica refectio: immo etiam qualitate ciborum, ut ovis, ac carne: & si necessitas sit certa, non opus est dispensatione, melius tamen foret, eam petere: si sit incerta, adhibendum Medici iudicium: si certam dixerit, nulla erit necessaria dispensatio: si verò adhuc sit incertum, opus erit dispensatione. 2. Ad mulieres prægnantes, ac nutriendas parvulos lacte suo, indigent enim cibo pleniore, atque appetunt quædam vehementer, quibus non sine damno aut periculo privantur. 3. Ad pauperes & mendicos, quia non possunt habere prandium completum, nec suo tempore.

Secunda causa est necessitas, vel propria in anima & corpore, vel familiæ, vel decentiæ status, vel functionis officii: vel ad vitandum magnum damnum, & acquiritendum magnum lucrum: quia non est intentio Ecclesiæ, ut per jeiunium homo amittat aliquod bonum præstantius, aut inde grave quis damnum patiatur: & ita artifices qui operibus suis defatigantur, non tenentur ad jeiunium: ac propterea eos excusavit Eugenius IV, in quadam sua declaratione: itaque hoc titulo multi excusantur, etiam illis diebus quibus non laborant propter laborem præcedentem, aut futurum. Idem dico de labore animi, si defatigationem afferat, quia dummodò non pariatur secum jeiunii usum, parum refert qualis sit labor animi, vel corporis. Non tamen hoc titulo excusantur qui difficulter jeiunant, nisi etiam id noceat sanitati. Qui verò dubitant, tenentur ad experientiam: si experientia discant jeiunium nocere sanitati, ad jeiunium non obligantur.

Quòd si adhuc dubitent, petant dispensationem: Quòd si aliqui non possunt totam Quadragesimam jeiunare, sed partem possunt, verbi gratia, bis aut ter in hebdomada, sic jeiunare tenentur.

Tertia causa est pietas. Quicumque enim melioribus operibus vacare non possunt cum jeiunio, ab illo excusantur, quia non est intentio Ecclesiæ per jeiunium maiora bona impedire, sed potius ad bonum promoveri. Itaque excusantur vacantes operibus misericordiæ, tam spiritualibus quam corporalibus si jeiunio impediuntur. Item uxor ut viret rixam mariti: Item peregrinantes pedibus, nisi id fiat in fraudem jeiunii.

Quarta causa est dispensatio. Nam ordinarii Prælati, & Parochi excusare possunt à jeiunio, immò etiam à ciborum abstinentia, si causa iusta adfuerit: quod si ea causa iusta, fuerit certa, nulla opus erit dispensatione: si autem dubia fuerit, ad eundem sunt viri docti, si dicant, causam esse sufficientem, nulla opus erit dispensatione: si dubia remaneat, aut talis iudicetur, ad eundem est Superior qui poterit dispensare. Hinc fit ut Superiores non debeant hoc totum remittere petentium conscientiæ, sed absolute dispensare debent, nam dispensando causam dubiam faciunt iustam. Nec est necesse commutare jeiunium in alia opera pia, cum causa est legitima. Qui tamen mentiretur, & falsam causam obtenderet, non esset cum eo dispensatum, quia Prælati non intendit ita dispensare: Immo neque potest nisi sit aliqua causa: Excipio Summum Pontificem, qui potest etiam absque ulla causa sufficienter dispensare à jeiunio, quia eius autoritas est supra hoc præceptum.

Ceterum uti in ieiunio Ecclesiastico tria reperiuntur, est enim ens morale ex pluribus rebus conflatum; nempe ex differentia ciborum, ex unica comestione, & ex inedia, hoc est ex reiectione illius comestionis in horam certam: Hinc fit ut cum aliquo in uno fuerit dispensatum, non sequatur ut in reliquis fuerit dispensatum, nisi cum sequenti ordine. Nimirum, ut cum quo dispensatur ut carnes manducer, à toto ieiunio dispensetur: Si tantum ut ova, & lacticia, non præcisè à reliquis dispensetur: Cum quo verò de hora dispensatur, non sequatur ut de reliquis: Cum quo verò de unica comestione, dispensetur etiam circa horam comestionis, nam tantum obligabitur ad portionale ieiunium.

Ex dictis apparet paucos admodum esse qui ieiunium Quadragesimale observent. Etenim quàm multi sunt qui per summam impudèciam circa ciborum qualitatem peccant, & qui carnibus vescuntur: quod factum isto sæculo, quam aliis, gravius est: Nam licet alio tempore id fuerit peccare adversus temperantiam, atque obedientiam, iam ea res facta est materia religionis, ex quo Hæretici nostri hanc Ecclesiæ ceremoniam insectati sunt; unde professio fidei Catholica id iam deposcit. Mitto dicere scandalum quod inferunt, propter quod tamen evitandum dixerat Apost. 1. Cor. 8. *Si esca scandalizet fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.* Unde non parum commoveor adversus multos Catholicos qui in ea re multum favent Hæreticis: Quare quibus ex dispensatione licet, ob causam legitimam carnibus vesci, id occultè facere debent, ut vitent scandalum: Quod si necessitas cogat, ut id palàm

faciant, dicere tenentur eam se habere facultatem ex dispensatione ob causam legitimam. 2. Quàm multi sunt qui non jeiunant, licet jeiunate teneantur nec ullà re impediuntur. Nam aut pluries in die comedunt, aut in refecturacula excedunt, ac verè cœnant, Ne eos satis excusat dispensatio, quam fraude, & mendacio sæpissime extorquent. Quid dicam sæpe causam excusantem cessare, ut & paucos admodum vim obligationis ieiunii æstimare?

Unde verò hic observantiæ defectus proveniat, accipe. 1. Quidem, Quia non satis scitur, quâ autoritate ieiunium Quadragesimale præceptum sit, nimirum partim divino, partim Canonico, atque Ecclesiastico iure: Dixi partim divino, tum quia in Scriptura sæpe fit mentio ieiunii in genere, licet non horum, vel illorum dierum: quæ res relicta est Apostolis, & Ecclesiæ d. finienda: Unde S. Augustinus epistola 86 ad Casulanum. Ego in Evangelicis, & Apostolicis litteris, totoque Instrumento, quod appellatur Testamentum Novum, animo id revolvens video præceptum esse ieiunium: quibus autem diebus non oporteat jeiunare, & quibus oporteat, præcepto Domini, vel Apostolorum, non invenio definitum. Tum quia numerus 40. dierum Christi Domini exemplo sacratus est: Unde S. Hieronymus Comment in Isaiam cap. 58, quadraginta diebus Dominus jeiunavit, ut nobis solemnes ieiuniorum dies relinqueret. Et Petrus Chrysologus serm. 11. Quod 40. diebus ieiunamus, non humana inventio, sed autoritas divina est, quod passim SS. Patres affirmant. Dixi etiam partim Canonico, & Apostolico iure. Nam Apostolicam Cõstitutionem refert Clemens Romanus

lib. 5. quæ hodie per omnes Ecclesias Catholicas custoditur, quam iisdem verbis refert S. Joannes Damasc. in lib. de Jeuniis. Recitat quoque S. Anastasius Patriarcha Antiochenus ante mille annos in libro, cui titulus *ad 70.* Et S. Chrysoft. in homilia de Jeunio primæ Paschæ, ut omnes intelligant non esse novum inventum. Unde Basil. in homil. 1. de Jeun. (ut iam diximus Superiori concione,) ait; Jeunium non recens inventum est, sed pretiosus thesaurus à maioribus repositus, ac traditus: quidquid verustate præcellit, idem venerabile est. Reverere igitur ieiunii canticum. Confirmatur hoc totum ex doctrina S. Thomæ 2. 2. quæst. 147. artic. 3. ubi docet ieiunium esse sub præcepto naturali, non ut pœnale est, sed ut utile est ad aliquem finem. Et quia hominum multitudo hoc remedio, ut plurimum indiget, idè oportuit ut Ecclesia tempus, & modum determinaret, quæ ab omnibus observarentur: non ponens sub præcepto, id quod simpliciter est supererogationis, sed quasi in speciali determinans, id quod est necessarium in communi: uti Principes sæculares determinant præcepta legalia, iuris naturalis determinativa, quæ pertinent ad communem utilitatem in rebus temporalibus. Pergit verò in articulo 4. Et quoniam statuta communia ita proponuntur, ut multitudini conveniant, idè omnes obligant; quia legislator id tantum attendit quod communiter est, & in pluribus contingit: Siquid tamen in aliquo ex speciali causa sit, quod observantiæ præcepti repugnet, non censetur Legislator obligare, vel in eo casu. In quo tamen adhibenda est discretio, nam si causa sit evidens, potest homo non observare, præsertim

consuetudine interveniente, etsi non sit facilis recursus ad Superiorem: si autem causa fuerit dubia, oportet ad Superiorem recurrere, qui habet potestatem in talibus dispensandi: quo factò, exemptio est à lege ieiunii.

2. Hæc inobservantia provenit ex libertate nimia, & ex contemptu Ecclesiasticorum præceptorum, qui ferè oritur ex nimia consuetudine cum hæreticis: uti enim hæc libertas hæresim peperit, ita vicissim hæresis hanc libertatem & contemptum; unde fit ut passim multi Catholici Hæreticorum voces usurpent: Hæretici autem tria maxime carpunt in Quadragesima, Primò distinctionem ciborum quasi quidam cibi naturam essent mali, quod aperte Apostolus condemnat: Secundò, certum ieiunii tempus, quod aiunt esse Judæorum proprium. Tertio, quòd eiusmodi ieiunia indicantur sub præcepto, in quo dicunt esse animarum laqueum, & iugum, atque servitutem veteris legis. Sed quoad primum attinet, rectè ostendunt, si dum carnis usum tutantur, homines esse carnales, neque doctrinam Catholicam intelligere: neque enim dicimus immundas esse carnes, & alium quemcumque cibum, ex sua natura, uti Manichæi dixerunt, neque ab eis abstinemus per superstitionem, seu, uti loquitur Apostolus, in religione Angelorum: quem locum interpretans Terrullianus libro 5. contra Marcionem, aliquos (inquit) taxat, qui ex visionibus Angelorum dicebant à cibis abstinendum esse: unde Clemens Alexandrinus libro 3. Stromatum. Curæ est magis à vino, & esu carnis, & Venere abstinere colentibus Angelos, & Dæmones: Sed dicimus illicitum esse carnes comedere in Quadragesima, quia

quæ prohibita. Non igitur per se sunt immunda carnes, alioquin nunquam liceret comedere, sed dicimus esum carnis fieri illicitum prohibitione: potro ex legitima causa prohiberi, uti initio prohibuit Deus, ac postea Noëmo concessit: & à Tertulliano appellatur portionale ieiunium. Potuit Joannes Baptista non tantum esum carnis sibi permittere, sed etiam panis, & aliorum ciborum; quod tamen non fecit, sed tantum sibi permisit mel sylvestre, & locustas, quæ genus herbæ erant, si Magno Athanasio credimus; quod probat authoritatè Scripturæ, cum ait David: *Excussus sum sicut locusta.* Et Ecclesiastes: *Florabit amygdalus & pinguescet locusta, & dissipabitur capparitis.* Ut enim amygdalus (ait Athanasius) non est caro, & capparitis herba est; ita locusta quæ crescit in campo, & prato: Joannes enim (inquit) si panem non comedebat, multo minus carnem: mel autem (ait) ἀκύντητον βρώμα erat, id est, cibus Monachorum. Potuit & Daniel ciborum qualitatem sibi distinguere: unde ait: *Et panem desiderabilem non comedi.* Potuit etiam Apostolus vinum modicum permittere Timotheo; propter stomachi debilitatem. Cur igitur non poterit Ecclesia cibos aliquos ad tempus interdiceret? Quæposito, non licebit eos comedere, non propter ipsas carnes, quasi malæ sint, sed propter inobedientiam legis: sicut Clémens Romanus ait in lib. 3: Const. Apostolorum, Viduas nubere post promissionem castitatis, sceleratum esse, non propter contigium (inquit) sed propter mendacium: falsum autem est Apostolum id condemnare, ut patet ex capite tertio Epistolæ ad Collossenses, & ex prima ad Timotheum cap. 4: ubi tantum damnat abstinendam

nam ciborum, quasi malæ essent naturæ, vel quæ fiat ad superstitionem, seu cultum Angelorum; alioqui enim ipse aperte docet, non omnia quæ licent, expedire, nec edificare: unde negat se carnes in æternum manducaturum, si inde frater infirmus scandalizetur: Hinc graviter hæredicos percellimus, quod carnes manducant, cum nos scandalizent. Quod si scientiam suam venditent, illis opponam quod ait Apostolus 1. Corinthi. 8. *Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est:* Audiant quid dicat idem Apostolus ad Rom. 14. *Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est, &c.* Non est enim regnum Dei esca & potus, &c. *Noli propter escam destruere opus Dei: omnia quidem sunt munda, sed malum est homini qui per offendiculum manducat: Bonum est non manducare carnem & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.* Quid enim ad hæc dicturi sunt hæretici, & cum reformationem essent allaturi, an aliam prorsus religionem afferre intenderunt, an abusus reformare? Si primum, cur multa nobiscum communia retinent: si reformare, ostendant quis in ea re abusus fuerit: Nam quod nobis obiciunt de superstitione, aut de distinctione ciborum, quasi malæ sint, hoc falsum est.

Verum cur minimè securi sunt auctorem suum Calvinum, qui libro 4. Institutionis suæ cap. 10. §. 22. postquam dixit, lege divinæ scandalum vetari, addit quæ sequuntur. Quemadmodum si qui Ecclesiis nondum bene constitutis præsumunt fideles Pastores, omnibus suis edicant, donec imbecilles quibuscum vivunt, adoleseant, ne palam die Veneris carnibus vescantur, aut feriis in publico laborent: Hæc enim

tametsi, sepositâ superstitione, indifferen-
tia per se sint: ubi tamen accedit fratrum
offensio, sine delicto admitti nequeunt.
Sic autem sunt tempora, ut spectaculum
hoc in finis fratribus proponere non pos-
sint fideles, quin eorum conscientias gra-
vissimè vulnerent.

Quod 2. verò attinet: Non eadem tem-
pora observamus quæ Judæi, sed propria
Christianis, quorum rationem dedimus ex
Sanctis Patribus: repeto quæ diximus ex
Basilio, hoc jeiunium ita esse solemne, ut
nemo ubi vis gentium ignorare illud pos-
sit.

Ad 3. Respondeo rectè Apostolorum
monuisse ad Galat. 5. *Vos in libertatem vocati
estis, fratres, tantum ne libertatem in occasio-
nem dedis carnis.* Nam etiam si liberi sumus
eâ libertate quâ Christus nos donavit, quis
tamen dubitet Ecclesiam potuisse jeiuni-
um indicere, præsertim cum totum Evan-
gelium, uti dixi, jeiunium præcipiat: Eccle-
sia verò tantum definierit tempus ac mo-
dum, potestate sibi à Christo data, quæ
tanta est, ut *qui Ecclesiam non audierit, sit tibi
tanquam Ethnicus ac Publicanus.* Certè Saül
potuit toti populo jeiunium indicere, ac
filium Jonathan, legis ignoratæ violato-
rem ad mortem deposcere. Potuit Esther
& Mardochæus jeiunium certum in annos
consequentes Judæis imponere, quod
mortis periculum evasissent: Cur ergò
Apostoli & Ecclesia jeiunium præcipere
non potuerint, quorum fuit ordinare super
testamentum eius?

3. Hæc inobservantia provenit ex pru-
dentia carnis, quam Apostolus dixit esse
mortem, & inimicam Deo, qua usus Dæ-
mon jeiunii vim atque rigorem, quantum
potuit, debilitavit. In initio enim vix panis

concedebatur: postea verò solus panis &
aqua: tum adhibita legumina, & fructus;
tandem unum, tum pisces: denique tan-
tum prohibita caro, & lactinia, nunc au-
tem apud nos sola ova & caseus, idque tan-
tum in Quadragesima, Quid autem pru-
dentia carnis prætendit, audiamus.

1. Vires debilitari. Ita sanè, sed illud in-
tendit Ecclesia, non ut necessaria affligan-
tur, sed ut corpus maceretur, ut inde ani-
mus convalescat: nam ut præclare docet
Basilus Homil. 2. de jeiunio: Scis quòd
caro concupiscit adversus spiritum, & spi-
ritus adversus carnem. Itaque cum hæc sibi
invicem adversentur, subtrahamus carni
voluptatem, augeamus animæ robur, ut
per jeiunium collectis viribus, ad superan-
das concupiscentias coronis abstinentiæ
repositis cingamur, quod certè verissimum
est, & patet experientiam.

2. Bonum vegetumque corporis ha-
bitum imminui. Sed audi Tertullianum li-
bro de jeiunio cap. 17. *Macies non displicet
nobis, neque enim ad pondus nobis
carnem tribuit, sicut nec spiritum ad men-
suram: facilius, si fortè, per angustam salu-
tis januam, introibit caro exilior, citius re-
suscitabitur caro levior, diutius in sepultura
durabit caro aridior.*

3. Jeiunio sanitatem corrumpi, ac vitam
decurrari. Melius diceretur voluptatem ac
vitia; nam quoad sanitatem attinet, nihil
illam magis affert, nihil tutius conservat,
jeiunio: immò maxima morborum pars à
cibus: audi Basilium Homil. 2. de jeiunio,
Excipite malè valentes, sanitatis matrem:
qui bona estis habitudine, excipite bonæ
habitudinis custodem. Interroga Medi-
cos, ac dicent tibi, nihil esse periculosius

habitudine corporis extremè bona: itaque qui artis sunt peritissimi, per ieiunium detrahunt redundantia, ne vis naturæ, pondere corpulentia fracta succumbat; studiosè quidam per inedia detrahebis supervacuis, locum faciunt virtuti nutritiva, ad novam alteram alituram, ac de integro faciendum corporis incrementum. Idem hom. 1. docet neminem ob ieiunium, aut vini abstinentiam ægrotasse. Nemo (inquit) per aquæ potum in crapulam incidit, nulli caput unquam doluit aqua gravatum: Nullus eguit alienis pedibus cum aquæ potu familiaritatem habens, nullum sui pedes destituerunt: nulla manus factæ sunt inutiles quæ aquâ rigantur. Nam concoctionis vitium, quod viventes in deliciis necessariò comitatur, acres morbos gignit in hominum corporibus. Quid dicam, quòd optima habitudo periculosa est, nisi succurrat ieiunium; si quidem, ait ibid. Basil. habitudo corporis extremè bona, sensim mutatur, & in diversum recedit, nimirum succumbente nostra, nec valente corpulentia pondus sustinere.

At vires (inquis) defunt ad ieiunium? at non defunt ad epulas. Tu quotidie epulari potes, & vires tibi deesse dicis ad ieiunium. Primò vide ne mentiaris dum vires excusas: Neque enim (ait Basil.) mihi istas excusationes proferis, sed iuxta proverbium, scienti loqueris, nimirum Deo, quem nihil fugit: Deinde, ut te verbis eiusdem Basilii perstringam. Age, dic mihi, ieiunare non potes, & potes expleri edulibus; potes conficere corpus escarum pondere? at qui infirmis non variam ciborum copiam, sed inedia, & abstinentiam à Medicis solere præscribi scio: qui sit igitur, ut cum ista possis, illa te non posse causeris? utrum ventri

facilius est tenui victu transmittere noctem an copia ciborum gravatum iacere? immò ne iacere quidem, sed crebrò huc verti ditentum ac gementem? nisi fortè simul diciturus es illud, quod naucleri facilius servant navim sarcinis onustam, quàm eam quæ ad cursum expedita est ac levis: Nam oneris magnitudine gravatam: quamvis exiguus fluctus adoriens demergit, contra quæ modicis sarcinis temperata est, facile suffert undarum impetum, eò quod nulla res impediat eam quo minus fluctu in altum surgentem superet, eundem ad modum & hominum corpora, assiduâ explectione degravata facile à morbis demerguntur: ceterum quæ facili levique utuntur alimonia, non modò malum quod à morbo imminente expectabatur, veluti tempestatis assultum effugunt, verùm etiam præsentem iam ægritudinem veluti turbinem quandam exorientem discutunt. Videlicet, iuxta tuam sententiam laboriosius erit quiescere, quam currere; & otiosum esse, quam luctari; si quidem iudicas congruentius esse infimos delitiis expleri, quam parvo tenuique utriusque victu: Nam naturæ vis quæ dispensat alimoniã animantium corporibus, temperatum, ac parcum victum facile concoquit, & in corporis quod alitur substantiam vertit. At eadem ubi sumptuosos variosque cibos complexa est, nec deinde ad conficiendam eduliorum portionem, pares vires habet, diversa gignit morborum genera.

Quod vero neque vitam immittat ieiunium, probant exempla veterum anachoretarum, qui ieiunio utentes ad extremam senectutem pervenere, & perpetuè usi sunt, sanitate. Itaque Ecclesiastici 37° Propter crapulam multi obierunt, qui autem

abstineat est, addicit vitam. Noli itaque, ait
 B. fil. imitati Evæ inobedientiam: Noli
 rursus serpentem adhibere in consilium,
 qui tuendæ carnis prætextu, ut cibum ca-
 pias, suadet: Sed nimirum hæc dicuntur
 ad excusandas excusationes in peccatis:
 Certè si sanitatis causa Medicus tibi ieiun-
 ium præciperet, tu obedires, & difficilio-
 ra patereris: Hæc tibi à Deo & ab Ecclesiâ
 præcipiuntur, & tamen non servantur:
 Nonne anima plus est quam esca, & corpus plus
 quam vestimentum: Sed minus tibi est in
 æternum salvari, quam paucorum dierum
 sanitas; & bona temporis tibi potiora sunt
 bonis æternitatis: ubi mens, ubi animus,
 ubi sensus, ubi prudentia? clamat Christus.
*Quid enim prodest homini si universum mundum
 lucretur, anima vero sua detrimentum patiatur,
 aut quam dabit homo commutationem pro ani-
 ma sua?* Vide quàm tuum iudicium contra-
 rium sit iudicio Christi: sed audi quid sub-
 iiciat Matth. 16. *Filius enim hominis venturus
 est in gloria Patris sui, cum angelis suis & tunc
 reddet unicuique secundum opera eius.* Nos re-

vocat ad iudicium extremum ubi futura
 est vera rerum æstimatio, nam ut dicitur
 Eccles. 3. *Tempus omnis rei tunc erit:* Quàm di-
 versos sensus tunc habebis, quàm viliis caro
 tibi videbitur, quàm ieiunia tibi videbun-
 tur facilia: quàm te pudebit ut prophanum
 Esau vili esca vendidisse primogenitâ tua:
 sed sicut ille non invenit pœnitentiæ locum,
 quamquàm cum lachrymis inquisisset eam. Hebr.
 12. ita inutiles tunc erunt lachrymæ tuæ, in-
 utilis pœnitentiâ: Et tunc reddet unicuique se-
 cundum opera eius: Nam si ieiunaveris, epu-
 laberis cum Abrahamo in sinu gloriæ, si
 non ieiunaveris quæres cum epulone di-
 vite aquæ guttam quæ tibi denegabitur
 sicut aiebam in superiori sermone. Utrum-
 que compara, famem Lazari, & famem ac-
 sitim divitis, illa in tempore est, hæc in
 æternitate: item epulas Lazari, & epulas
 divitis huius in hæc vita, illius in alterâ, ubi
 est æterna felicitas, ad quam nos de-

ducatur, qui est benedictus

Deus in sæcula

Amen.

